

Kraalvisie op goed onderwijs

1. De 'Kralen van De Kraal' wijzen de weg

De Kraal is een school waar doorheen de jaren bijzonder goed nagedacht werd over goed onderwijs. Dat denken is dynamisch. In 2013 ging het bestuur met leerkrachten en ouders op zoek naar het verwoorden van de pijlers van een kraalvisie op goed onderwijs. We noemden het 'De Kralen van De Kraal'. Deze kleurrijke visie- en missietekst geeft voor De Kraal zeer goed de richting aan waarin gezocht moet worden om goed basisonderwijs te realiseren:

	<p>Welkom, Jij bent uniek en staat bij ons in de kijker!</p>	<p>Deze pijler heeft het over de verschillen tussen de leerlingen. Verschillen in persoonlijkheid, talenten, achtergrond, zorgvragen, tempo, interesse,... De Kraal zoekt actief naar onderwijsmethoden die zo maximaal mogelijk rekening houden met deze verschillen. We willen dat onderwijs zoveel mogelijk wordt aangeboden op maat van elk kind.</p>
	<p>Leren met hoofd, hart en handen!</p>	<p>Goed basisonderwijs houdt voor De Kraal ook in dat we trachten voldoende aandacht te besteden aan persoonsontwikkeling, bijv. op eigen benen leren staan, wetenschappelijk leren denken, zelfvertrouwen winnen, creatief problemen leren oplossen, graag willen bewegen, graag leren, mediawijs worden, engagement opnemen, kunnen communiceren, duurzaam leven of respectvol omgaan met elkaar. De Kraal wil dus een brede basis-ontwikkeling nastreven: zowel persoonsontwikkeling als culturele ontwikkeling (kennis/leerstof).</p>
	<p>Bij ons zit je goed en plezierig in je vel!</p>	<p>De Kraal wil zijn onderwijs zo inrichten dat kinderen graag naar school komen. We willen ze een positief gevoel meegeven over zichzelf, over de anderen en over de wereld rondom zich. We streven welbevinden na.</p>

	Er klopt een hart in onze school!	De Kraal wil dat zijn onderwijs hartelijk is. We willen een positieve, inspirerende en gezellige school zijn met een hoog gehalte aan verbondenheid .
	Beleef het hier!	Wij kunnen pas tevreden zijn als elk kind zich aangesproken voelt en actief en betrokken meedoet. In zijn aanbod wil De Kraal een evenwicht realiseren tussen sturend leren, zelfstandig leren, belevend leren en ontmoetend leren.
	Meer dan een school: één goed verhaal!	De Kraal wil zijn onderwijs organiseren in nauwe verbondenheid met de lokale gemeenschap: de andere scholen van De Kraal, de parochies, de verenigingen,...
	Wij zijn geïnspireerd!	Het leven van Jezus is voor ons een onuitputtelijke inspiratiebron. De Kraal wil een katholieke dialoogschool zijn: eigentijds en tegendraads , net als Jezus.

2. Een denkproces in elke school van De Kraal

De laatste jaren werd in De Kraal met de leerkrachten per vestigingsplaats hard nagedacht hoe we ons onderwijs het best kunnen organiseren in de richting die 'De kralen van De Kraal' aangeven. In elke vestigingsplaats werd een denkproces opgestart. Dat proces concentreert zich de laatste jaren meer en meer rond vragen als:

1. Hoe kunnen we in ons onderwijs (onze klassen, activiteiten, lessen, onze zorg, ...) zo goed mogelijk rekening houden met de (soms grote) **verschillen tussen de leerlingen**, verschillen in leeftijd, tempo, interesse, talent, gedrevenheid voor een bepaald leergebied, ...
2. Hoe kunnen we het onderwijs in onze school zo organiseren dat een **brede basisontwikkeling** wordt ondersteund?
3. Hoe kunnen we in onze school de nadruk leggen op **actief en betrokken leren** en een **evenwicht** zoeken tussen instructie, zelfstandig werken en onderzoeken, oefenmomenten en ontmoetingsmomenten?
4. Hoe kunnen we de antwoorden die we op de 3 bovenstaande vragen vinden, verzoenen met onze **praktische werking**: onze klasindeling, ons lessenrooster, de organisatie van onze zorg, onze projectweken,...

Deze vier vragen hebben in elke school van De Kraal tot een denkproces geleid rond begrippen als 'werken in groepen en hoeken', 'binnenklasdifferentiatie', 'co-teaching' en 'klasoverschrijdend werken'. Dat heeft momenteel al geleid tot een aantal praktische veranderingen in onze manier van werkenb.?

In de rand daarvan werden ook andere complementaire vragen in overweging genomen:

5. Hoe kunnen we in het kader van een 'brede basisontwikkeling' de **sociale omgang** van leerlingen verbeteren en zo werken aan sociale vaardigheden en ruzie maken en pesten verminderen? Op dit vlak hebben vestigingen een inleidende training gevolgd rond 'Rots en Water', 'Kiva' of 'Streetwise'-vaardigheden. Op de rapporten werden hiertoe ook elementen van 'zachte evaluatie' toegevoegd.
6. Hoe kunnen we kinderen met **leervoorsprong** betere kansen bieden op onze scholen? Er werden 'Plusmappen' samengesteld en er werd gewerkt aan curriculumdifferentiatie.
7. Hoe kunnen we in het kader van een 'brede basisontwikkeling' meer **bewegingsactieve scholen** worden? Hiervoor kregen de gymleerkrachten meer mogelijkheden om dit proces per vestigingsplaats met het team op gang te trekken.
8. Hoe kunnen we **kinderen beter leren kennen** in hun brede basisontwikkeling en in hun welbevinden zodat we onderwijs op maat van elke leerling kunnen brengen? Op dit vlak werd het zorgdossier in onze zorgsoftware **Schoolonline** herwerkt en wordt het **observeren** van de hele persoon van de leerling gestimuleerd o.m. door nieuwe schema's en overzichten voor de leerkrachten.
9. Hoe kunnen we het **welbevinden en de motivatie van onze leerkrachten** bevorderen om samen na te denken over goed onderwijs? Een 'hartelijke school' kan maar plaats vinden als de leerkrachten zich thuis voelen op school en het welbevinden van de leerkrachten wordt bevorderd. Met dit doel werden, uitgaande van een bevraging, sinds 2015 een aantal maatregelen genomen om het welbevinden van de leerkrachten te verhogen, bijv. de taakvrije teammiddagen, de postbedeling op de vestigingsplaatsen, het afschaffen van de dagelijkse drankenregistratie, het verbeteren van bestel- en kopieermogelijkheden, de vestigingswinkel,... Tegelijk werden ook mogelijkheden gecreëerd om teamwork te bevorderen zoals het meer vestigingsplaatsgericht werken, de directie per vestigingsplaats, meer overleg per vestigingsplaats, teamgerichte studiedagen per vestigingsplaats e.d.
10. Hoe kunnen we onze **zorg** zo organiseren dat wordt ingespeeld op een vernieuwd denken over onderwijs? Op dit vlak werd in 2016, op basis van een bevraging bij de leerkrachten een nieuw 10-puntenplan opgesteld waardoor de wijze waarop de zorg wordt georganiseerd, beter afgesteld wordt op de langetermijnvisie op onderwijs. Dit plan wordt in het schooljaar 2016-2017 geïmplementeerd.

Voor al deze processen bood Katholiek Onderwijs Vlaanderen een hefboom aan tot versnelling. In 2015 stelden zij een **nieuw leerplankader** in het vooruitzicht. Dit nieuw leerplankader, met de toepasselijke naam 'Zin in Leren, Zin in Leven' (ZILL), sluit perfect aan bij de denkprocessen in onze scholen. Er wordt in het vooruitzicht gesteld dat voortaan generieke doelstellingen gelden voor het katholiek basisonderwijs. Die zijn deels meer **cultuurgericht** (verwant met sommige leergebieden) en deels meer **persoonsgericht**. De doelen zullen ook **gebonden zijn aan leeftijden**, niet aan leerjaren, wat meer ruimte biedt tot klasoverschrijdende activiteiten. Er wordt ook meer vrijheid gegeven op het vlak van **activiteiten-indeling** omdat de klassieke indeling in

lestijden per vakgebied wordt opengetrokken. Tot slot zal een school zich in het leerkrachtenteam moeten bezinnen over de wijze waarop het **team** in zijn school zijn onderwijs zal organiseren. Omdat scholen vanaf 1 september 2017 worden uitgenodigd en vanaf 2019 worden verplicht met dit nieuwe kader te werken, is dit nieuw leerplankader een hefboom die het denken van onze leerkrachtenteams over goed onderwijs versnelt.

3. Kern van het denkproces: binnenklasdifferentiatie en klasoverschrijdend samenwerken

De eerste vier vragen staan centraal in het denkproces. Die vragen kunnen als volgt worden samengevat: 'Hoe kunnen we in onze onderwijsorganisatie zoveel mogelijk rekening houden met elk (uniek) kind, waarbij het onderwijs de verschillen tussen de kinderen zo breed mogelijk erkent?'. Het denkproces dat in de scholen van De Kraal daaromtrent is opgestart, blijkt in alle scholen uit te komen op dezelfde tendensen: **werken in groepen en hoeken, co-teaching, klasoverschrijdend werken, werken met combinatiegroepen**. Hier gaan we voor! In alle gevallen komt dit er op neer dat het klassieke 'leerstofjaarklassensysteem' gedeeltelijk wordt doorbroken.

Het leerstofjaarklassensysteem kennen de meesten onder ons uit eigen ervaring. Het is de vertrouwde en gangbare wijze waarop we school hebben gelopen. De school is opgedeeld in klassen met leerlingen die eenzelfde leerstofprogramma volgen. De leerstof wordt door de leerkracht klassikaal aangebracht waarna oefenmomenten volgen. Deze manier van werken werd ingevoerd in de 19de eeuw. Voordien werd 'hoofdelijk' onderwijs gegeven. Kinderen van alle leeftijden zaten samen in dezelfde klas. Ze studeerden zelfstandig een les of vaardigheid in en kwamen één voor één tot bij de meester. Die controleerde of de taak goed was uitgevoerd en bezorgde hen een nieuwe taak. Om er voor te zorgen dat alle kinderen, ook die uit kwetsbare milieus, een gelijke basis aan kennis en cultuurgegevens konden verwerven, deed omstreeks 1850 het leerstofjaarklassensysteem intrede. In 1879 werd in ons land de opdeling van de lagere school in 6 leerjaren als de meest wenselijke gesteld.

Het jaarklassensysteem heeft 150 jaar overleefd. 98% van de scholen in Vlaanderen werkt ook nu nog met jaarklassen. Zelfs toen in 1997 in het decreet basisonderwijs de indeling in jaarklassen **niet meer werd verplicht**, kwam daar nauwelijks verandering in. Wat is kenmerkend?

- Een **jaarklas** bestaat uit leerlingen geboren in hetzelfde kalenderjaar. De klas werd beschouwd als een relatief homogene groep. De leerkracht kan zich richten naar de gemiddelde leerling. Aan alle leerlingen werden dezelfde prestatie-eisen gesteld.
- Er wordt gebruik gemaakt van een programma waarbij de **leerstof** werd **ingedeeld** per jaar, per vak tot per week in een uurrooster. Daarbij moest het deel van de leerstof dat voor dat jaar bedoeld was, ook dat jaar worden afgewerkt. Wie de leerstof op het einde van het jaar onvoldoende beheerste, moest **blijven zitten** en dezelfde leerstof opnieuw doormaken. Het onderwijzen werd op die manier duidelijk gestructureerd. De leerkracht én de leerlingen wisten wat van hen werd verwacht.

- De nadruk ligt op het **doorgeven van kennis en cultuurgegevens**. Alle leerlingen kunnen zo op gelijke wijze profiteren van evenveel kennis en van wat waardevol werd gevonden binnen de cultuur.
- De leerstof wordt collectief en uniform aan alle leerlingen tegelijk aangeboden, grotendeels **via klassikale instructie**. De leerkracht moest eenvoudigweg ‘meester’ zijn van de kennis en deze doorgeven aan de leerlingen. Na de klassikale momenten volgen momenten van **individuele inoefening**. De leerstof moest door alle leerlingen **in dezelfde tijd** worden verwerkt.

Al meer dan 100 jaar komt er kritiek op de principes die ten grondslag liggen aan het leerstofjaarklassensysteem. Deze punten van kritiek komen ook in ons denkproces naar boven:

- Een jaarklas is geen homogene groep van leerlingen van dezelfde leeftijd, eerder een **heterogene groep van leerlingen met verschillende context**. Onderwijs moet zich niet richten op de gemiddelde leerling. Het moet zich aanpassen aan de verschillen tussen leerlingen: in thuismilieu, fysieke of psychische ontwikkeling, motivatie, leervermogen of talent.
- Om elk kind optimale ontwikkelingskansen te geven, moet de school **differentiëren** zowel naar tempo, inhoud, beheersingsniveau, leerproces, keuze, leerresultaat of evaluatievorm.
- Niet alleen kennis en cultuurgegevens zijn belangrijk. Onderwijs moet ontwikkelingskansen bieden voor de **totale persoon**.
- De leerstof is niet het enige uitgangspunt van onderwijs. De basisschool moet de *basis* leggen voor **het functioneren van de leerlingen in de maatschappij** en daartoe de ontwikkeling van **complexe competenties** stimuleren.
- Klassikale instructie maakt weinig gebruik van **actief leren** of **sociaal leren**. Het houdt ook weinig rekening met **belangstelling als motiverende factor**.
- De **rol van de leerkracht** kan en moet veel breder zijn dan het doorgeven van kennis en cultuur.

Moeten we de leerjaren of het werken met klassen dan afschaffen? Zeer zeker niet. De kritiek spitst zich minder toe op het werken met **klassen** dan wel op het overdreven benadrukken van **uniforme leerstofbehandeling** zonder dat er wordt gedifferentieerd. We moeten dus het kind niet met het badwater weggooien. Uit onderzoek blijkt dat gestructureerde **klassikale instructie** rond goed gestructureerde leerinhouden, gevolgd door oefenmomenten, de leerprestaties ten goede komen van de leerlingen, vooral als het basiskennis en basisvaardigheden betreft. Verder wordt vastgesteld dat vooral de zwakke leerders, die hun eigen leerproces moeilijk structuur kunnen geven, meer gebaat zijn bij directe instructie door de leerkracht. Als de klassen overdacht worden samengesteld, bieden ze ook veel mogelijkheden tot ontmoeten, **gezamenlijke beleving**, samenhangigheid of sociaal leren. Interactie blijkt daarbij een beslissende rol te spelen, ook tussen leerkracht en leerlingen. De vaste klasgroep geeft de leerlingen bovendien een gevoel van **veiligheid** en werkt zo het welbevinden van de leerlingen in de hand, een voorwaarde voor ontwikkeling en leren.

Om meer rekening te houden met de verschillen tussen de leerlingen, kan wel het onderwijs in klassen worden behouden maar **flexibel worden aangevuld** met volgende opties:

1. Werken in groepen en hoeken.

In de wijze waarop de **verschillende groepen** worden ingericht, kunnen de verschillen tussen de leerlingen aan bod komen. De samenstelling van de groepen kan telkens anders zijn. Soms kan een groep zich richten op de basisleerstof, een andere op uitbreiding. In een andere situatie (bijv. wereldoriëntatie) kan één groep een meer onderzoekend of een meer probleemoplossend aanbod doen. Een groep kan een totaal ander talent aan bod laten komen. ...

Leerkrachten geven ook vaak aan dat ze wel wat zien in het werken met een **4-sporenbeleid**. De klas wordt bijvoorbeeld voor een rekenles onderverdeeld in 4 groepen. De kinderen kiezen zelf welke groep ze gaan volgen. De groepen kunnen dus elke rekenles wisselen. Groep 1 volgt de klassikale instructie en krijgt verlengde instructie. Ze maken slechts enkele basisoefeningen. Groep 2 volgt de klassikale instructie en gaat daarna zelfstandig aan het werk of ze helpen mekaar. Ze maken basisoefeningen. Groep 3 volgt geen klassikale instructie. De leerlingen verwerken de instructie zelfstandig (bijv. aan de hand van een stappenplan, filmpje, ...) en ze maken zelfstandig de oefeningen. Ze maken enkele basisoefeningen en enkele moeilijkere oefeningen, verdieping. Groep 4 volgt een afzonderlijk individueel traject, meer specifiek op maat van het kind.

Leerkrachten zien wat in **contractwerk**, waarbij er een overeenkomst tussen leerlingen en leerkracht gesloten wordt om tegen een bepaalde tijd een bepaalde opdracht uit te voeren. Er zijn vaste momenten voorzien waarbij de leerlingen aan hun contractwerk kunnen werken.

Vormen van differentiatie: keuzegroepen, differentiatie naar diepgang, differentiatie in de begeleiding of ondersteuning, taakdifferentiatie, tempodifferentiatie,.. De differentiatie verloopt niet noodzakelijk in niveaugroepen, in tegendeel. Onderzoek wijst uit dat leerlingen het meeste vooruitgang maken in heterogeen samengestelde groepen.

Dit werken aan binnenklasdifferentiatie vormt een **prioriteit** voor volgende schooljaren. Leerkrachten zullen uitvoerig de kans krijgen om zich op dit vlak en volgens eigen interesses en mogelijkheden na te scholen. Iedere leerkracht van De Kraal heeft wel een inspanningsverplichting om in deze richtingen samen met zijn collega's stappen te zetten.

2. Co-teaching

Om in groepen en hoeken te kunnen werken is co-teaching een ondersteunde manier van werken. Bij co-teaching werken twee leerkrachten in één klaslokaal als gelijkwaardige partners samen om zoveel mogelijk leerlingen de doelstellingen van een activiteit of een activiteitenpakket te laten halen. Met teamteaching kan je niet alleen meer groepen begeleiden en zo beter rekening houden met de verschillen tussen de leerlingen. Je kan met twee leerkrachten ook heel erg inspelen op de talenten van de leerkrachten zelf. Co-teaching kan een meerwaarde zijn voor de leerlingen én voor het welbevinden van de leerkrachten.

Enkele mogelijkheden:

- Een leerkracht geeft de les, de andere leerkracht observeert.
- Een leerkracht geeft de les, de andere begeleidt.
- Elke leerkracht begeleidt een groep.
- Een leerkracht begeleidt kinderen met specifieke noden.
- Twee klassen krijgen les in 1 groot lokaal. Elk heeft zijn eigen hoek, maar in de loop van de dag worden groepen gevormd over de klassen heen waarbij elke klasleerkracht een eigen groep of meerdere groepen begeleidt.

Het nieuwe **tienpuntenzorgplan** van De Kraal zet zeer sterk in op co-teaching. Via de zorgleerkrachten wordt het voor klasleerkrachten mogelijk om te werken in groepen, ondersteund door co-teaching met de zorgleerkracht. In principe werkt dit het meest voordelig als de zorgleerkracht het klasmanagent overneemt zodat de klastitularis, die de leerlingen het best kent, kinderen met specifieke behoeften kan begeleiden.

3. Klasoverschrijdend werken

Zowel het werken in groepen en hoeken als co-teaching krijgen extra mogelijkheden wanneer met de groepen over de klassen heen gaat werken in groepen. Als men samenwerkt met twee of meerdere klassen, beschikt men over meerdere titularissen, waardoor, zeker in combinatie met bijv. zorgleerkrachten, directie of stagiaires, over de klassen heen in verschillende groepen rekening kan worden gehouden met de verschillen tussen de leerlingen.

Een bijzondere **integratie-meerwaarde** wordt gecreëerd wanneer klassen van het eerste leerjaar klasoverschrijdend gaan werken met kleuterklassen. In het kleuteronderwijs hebben leerkrachten al meer ervaring in het werken met duidelijk verschillende groepen alsook met het werken met belangstellingscentra. Zo kunnen leerkrachten van elkaar leren.

Een eigen manier van klasoverschrijdend werken is het werken met **'combinatiegroepen'**. Een 'combinatiegroep' is een klas of groep die samengesteld wordt uit kinderen waarvan men **erkent** dat ze grote verschillen vertonen. Zo kunnen leerlingen van een eerste leerjaar en een tweede leerjaar gecombineerd worden in één

klas. In feite is elke klas een combinatiegroep, zelfs als de klas is samengesteld uit leerlingen van hetzelfde geboorte jaar. Sommige leerlingen werden geboren in januari van dat jaar, sommigen in december. Ook hier zitten er dus leeftijdsverschillen van ongeveer 1 jaar. Die verschillen zijn binnen de leeftijdsklas soms groter dan met een aantal kinderen die in de volgende klas zitten.

Elke klas moet beschouwd worden als een combinatiegroep, niet alleen omdat de klas is samengesteld uit erg verschillende leeftijden maar ook omdat er op andere vlakken grote verschillen zijn tussen de kinderen. Verschillen op het vlak van interesse, talenten, tempo, vaardigheden, thuismilieu, fysieke of psychische ontwikkeling, motivatie, leervermogen,... We gebruiken het begrip 'combinatiegroep' indien er sprake is van een **overlegde organisatie, een gestructureerde samenwerking tussen leerkrachten, die erg bewust rekening gaan houden met de verschillen tussen de leerlingen.** In de praktijk betekent het werken met combinatiegroepen dat klassen die elk een titularis hebben, apart blijven bestaan, maar in feite onder de gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle titularissen zo worden georganiseerd dat maximaal rekening wordt gehouden met de verschillen tussen de leerlingen. Of dit leeftijdsverschillen zijn of andere verschillen, heeft minder belang. M.a.w. het is mogelijk dat sommige groepen, leeftijdsgroepen zijn en andere groepen met gemengde leeftijden werken.

Combinatiegroepen kunnen in De Kraal altijd rekenen op extra ondersteuning. Die kan bijvoorbeeld bestaan uit extra leerkrachtenondersteuning (bijv. vanuit de zorg), extra haalbare overlegmomenten tussen leerkrachten enz. Er moeten immers heel wat afspraken worden gemaakt:

- Over het indelen, voorbereiden en begeleiden van de groepen.
- Over het verdelen van taken.
- Over het stellen van doelen of het invullen van de gezamenlijke agenda.
- Over de gezamenlijke uitstappen.
- Over de onderdelen die al dan niet leeftijdsgebonden worden gegeven (bijv. bewegingsopvoeding, godsdienst,..)
- Over de samenstelling van de groepen.
- Over de uitwerking van de gezamenlijke thema's.
- Over de praktische werking in de klas (bijv. dezelfde pictogrammen, gebruik van gezamenlijke materialen, het opwaarderen van het kringmoment,..)
- Over hoe omgaan met doelen, eindtermen, leerstof, toetsen, rapporten...

4. Projecten voor het schooljaar 2016-2017, per vestigingsplaats

Centrum

In het Centrum wordt klasoverschrijdend gewerkt, enerzijds tussen klassen van het eerste leerjaar onderling, anderzijds tussen de klassen van het eerste leerjaar en de klassen van de derde kleuterklas. De bedoeling is van het werken in groepen en hoeken te bevorderen en de werking van de kleuterschool door te trekken naar de eerste graad van de lagere school.

Het klasoverschrijdend werken tussen de klassen eerste leerjaar zal doorgaan op twee namiddagen per week: dinsdag en donderdag. Verschillende leergebieden zullen er vorm krijgen in groepen- en hoekenwerk. Het klasoverschrijdend werken tussen kleuterschool en lagere school zal doorgaan elke vrijdagmiddag vanaf 1 oktober. Er zal gewerkt worden rond de talenten van de kinderen, met de [talentenarchipel](#).

Ter ondersteuning van het klasoverschrijdend werken wordt een doe-klas ingericht. Mieke Vercammen is de zorgcoördinator (derde kleuterklas-eerste en tweede leerjaar) die het hele project zal begeleiden.

Waar mogelijk wordt deze wijze van werken (klasoverschrijdend en werken met een doe-klas) ook in de andere leerjaren verder doorgetrokken dan dit nu reeds wordt toegepast. Voor de tweede graad zal zorgcoördinator Mieke Van den Eeden zich hier ten volle voor inzetten, voor de derde graad zorgcoördinator Rudy Broos.

Doren

Op den Doren gaan de derde kleuterklas en het eerste leerjaar wekelijks op vrijdag klasoverschrijdend werken rond de talenten van de kinderen, met de [talentenarchipel](#). Zorgcoördinator Marleen Schots zal dit begeleiden. Eénmaal om de drie maanden ongeveer wordt hiervan ook een toonmoment voorzien voor de ouders.

De twee derde kleuterklassen (Juf Lisa en Juf Lisa) werken samen in een gefundeerd project van co-teaching. Op maandag, dinsdag en woensdag zullen de kleuters samen begeleid worden door 2 kleuterleid-st-ers. Ook voor de twee jongste kleuterklassen geldt een gelijkaardig project waarbij de kleuters op regelmatige tijdstippen samen zullen zitten.

In de lagere school zijn er bestaande initiatieven die voortgezet worden bijv. het 4 leerjaar gaat tutor-lezen met het 2de leerjaar. Het 4de en 5de leerjaar werkt klasoverschrijdend samen rond techniek. Het 3de en 4de leerjaar werken samen hun natuurproject uit.

Daarnaast wordt er dit schooljaar met fab-lab een STEM-project uitgewerkt en gaat het 5e lJ en 6e lJ samenwerkingsinitiatieven nemen.

Vorig schooljaar startten we op Den Doren met de projectweken. Tijdens 14 dagen waren er allerlei en heel verschillende initiatieven binnen het thema sport. Ook dit jaar willen we, verder bouwend op deze ervaring binnen een nieuw thema deze projectweken laten doorgaan.

Schaffelkant

Op Schaffel wordt de eerste graad ingericht met [combinatiegroepen](#). Hierbij worden de leerlingen opgedeeld in drie klasgroepen met al dan niet gemengde leeftijden. De drie leerkrachten nemen samen de verantwoordelijkheid voor de organisatie van het geheel. Daarbij wordt expliciet rekening gehouden met de verschillen tussen de leerlingen en wordt expliciet en gedifferentieerd in hoeken en groepen gewerkt met o.m. een 4-sporenbeleid. Een maal per week is er ook klasoverschrijdend hoekenwerk. In de niet zwemweek 2 x per week klasoverschrijdend eerste graad: 1 x talenarchipel, 1 x sport. Die namiddagen zullen ondersteund worden door Joke Moens, een vrijwilliger-pedagoge.

1 maal per maand wordt er op Schaffel ook klasoverschrijdend gewerkt tussen de eerste graad (combinatiegroepen) en de klassen met de oudste kleuters.

In sommige lestijden wordt in de derde leerjaren klasoverschrijdend gewerkt. De leerlingen van beide klassen worden dan door 1 leerkracht begeleid. De andere leerkracht gaat op dat moment co-teachen in het grote 5de leerjaar om er mee de zorg te bieden.

Winksele

In Winksele wordt in de kleuterschool een project opgestart waarbij vanaf oktober klasoverschrijdend gewerkt wordt in de namiddagen met gebruik van 'tussenklassen'. In elke klas zitten kleuters van verschillende leeftijden (leefgroepen met 4-5j, 3-4j en 2.5-3j). Elke leeftijdsgroep (bijv. 3-jarigen) heeft wel een eigen identiteit (Nijntje, Jules, Rikki, Kikker). De 'tussenklassen' worden ingericht voor die leeftijdsgroepen die over de verschillende klassen verspreid zitten (4-jarigen en 3-jarigen). Tijdens de klasoverschrijdende momenten (2 namiddagen) worden de tussenklassen mee gebruikt voor het hoekenwerk. In januari wordt de klasoverschrijdende werking uitgebreid met 1 extra namiddag per week waarbij ook het eerste leerjaar wordt betrokken.

Er wordt ook klasoverschrijdend gewerkt tussen eerste en tweede leerjaar, tussen vijfde en zesde leerjaar en mogelijk ook nog uitgebreid naar andere leerjaren. Er is daarbij aandacht voor de samenwerking tussen verschillende leeftijden en de samenwerking tussen klassen met meer en klassen met minder leerlingen.